

Bergen Vann

5004 BERGEN

Bergen 20.09.2021

Nedleggelse av dammer Storavatnet Bergen Kommune, - Uttalelse fra Bergen Elveforum

Bergen Elveforum består av følgende organisasjoner: Nesttunvassdragets venner; Apeltunvassdragets venner, Haukåsvassdraget, Kalandsvatnet Grunneigerlag, Arna Sportsfiskere, Bergen Sportsfisker, NJFF Hordaland og Forum for Natur og Friluftsliv

Vår visjon er å gjøre Bergens blågrønne soner, vann og vassdrag til et identitetsskapende profilelement på lik linje med byens syv fjell. Bergen Elveforum er et kompetanse- og kontaktforum for frivillige lag, organisasjoner og arbeidsgrupper som arbeider aktivt med Bergens elver og bekker og blågrønne soner. Vår oppgave er å bidra til vern, restaurering og gjenåpning av byens vassdrag. Vi arbeider for at byens vassdrag skal være friske og rene, åpne og tilgjengelige for nåværende og kommende generasjoner.

Bergen Elveforum skal være en drivkraft i arbeidet med vern, restaurering og gjenåpning av byens vassdrag og medspiller for offentlige organer, skoler og private institusjoners arbeid byens vannmiljø.

Vi vil arbeide aktivt for at Bergen skal ha en langsiktig bærekraftig arealplanlegging som prioriterer levende vassdrag og biologisk mangfold foran utbyggingsinteresser. Vi ønsker å være et kraftsenter i et omfattende miljønettverk som arbeider frem rene og rensede vassdrag. Vårt arbeid retter seg mot byens befolkning, næringsliv, statlige aktører og særlig barn og unge. Vi vil inspirere flest mulig til å engasjere seg i et lokalt eierskap til byens elver og bekker gjennom en ordning med elveadopsjon.

INNLEDNING

Bergen kommune er nå i sluttfasen med arbeidet plan for rehabilitering av dammer ved Storavatnet i og med at dam konstruksjonene ikke lenger tilfredsstillende kravene i Damforskriften.

Prosjektet legger opp til en gradvis senkning av vannivå til ca. 7 meter under dagens nivå fra januar 2022 i anleggsperiode over to sesonger. Grunnlaget er:

- Beregning av stabilitet / geometriske krav
- Flomløp har ikke tilfredsstillende kapasitet
- Tappearrangementet har ikke tilfredsstillende kapasitet

I tillegg til en planlagt endring av normalvannstand i etterkant av rehabiliteringen på ca. 15 cm som vil påvirke litoralsonen og biologien i vannet en periode. Dette av hensyn til ny damforbygning.

Prosjektet har som formål å ivareta Storavatnet som natur og friluftslivsområde, men nedlegging er foreløpig ikke fult ut utredet med tanke på at området er:

- Etablert rekreasjonsområde
- Nylig oppført badeplass
- Tett utbygd område i tidligere elveløp fra Svartatjørna

Saken berører en rekke forhold av stor interesse for Bergen Elveforum da Storavatnet er mellom de mest brukte fiskevann i Bergen kommune og området er et populært friluftsområde.

I saks utredningen er nedsenking vurdert til ikke ha noen konsekvens nedstrøms i vassdrag og liten negativ konsekvens for akvatisk miljø, men noe redusert rekruttering for fisk, planlagt kompensert ved senkehastighet og overvåking for å ivareta hensynet insekter og krepsdyr, men stor negativ konsekvens for friluftsliv.

Tiltaket omfattes av Dam sikkerhetsforskriften, jf. § 1-4 som omfatter ombygging, gjenoppbygging etter skade/brudd...

Hvis nedlegging kan føre til påtakelig skade eller ulempe for allmenne interesser, kreves konsesjon etter § 8. Konsesjon skal gis om ikke særlige grunner taler imot. Vassdragsmyndigheten kan sette vilkår i konsesjonen etter reglene i § 26.

Vassdragsmyndigheten kan gi konsesjon til at nedlegging skjer på annen måte enn nevnt i første ledd, hvis det ikke vil medføre noen økt fare eller skade.

Nedtapping av Storavatnet må ta hensyn til:

- Vannressursloven
- Innlandsfiskeloven
- Lov om Biologisk mangfold
- EUs Vannrammedirektiv
- Plan og bygningsloven

I tillegg kommer Bergen kommunes egne målsettinger for natur, miljø og forvaltning av vann og vassdrag samt friluftsliv.

Føre var prinsippet i Naturmangfoldloven.

Bergen Elveforum vil i vår uttale sette søkelys på hensynet til fisk, biologisk mangfold og friluftsliv, kompenserende tiltak og natur restaurering i denne saken.

Slik Bergen Elveforum oppfatter saken foreligger det ingen kartlegging av biologisk mangfold eller tilstrekkelig vurdering av konsekvenser og kompenserende tiltak ved ned tapping av Storavatn som er stipulert til å ha en varighet på ca 2 år. Vi tør her minne om Føre-var-prinsippet i Naturmangfold Loven som angir hvordan man skal håndtere manglende kunnskap og vitenskapelig usikkerhet. Det innebærer at man skal unngå vesentlig skade på naturen og miljøet når man fatter beslutninger, og at manglende kunnskap ikke skal brukes som begrunnelse for å unnlate å treffe tiltak. Prinsippet blir ofte omtalt som et prinsipp som skal la tvilen komme miljøet og naturen til gode.

Føre-var-prinsippet er utviklet gjennom et samspill mellom norsk og internasjonal rett. Prinsippet inngår i en rekke traktater, både globale og regionale, som Norge er tilsluttet. Prinsippet følger også implisitt av [Grunnloven](#) § 112. Videre er prinsippet lovfestet i norsk rett gjennom blant annet [naturmangfoldloven](#) av 2009 § 9.

Det følger av naturmangfoldlovens § 9 at: «Når det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger den kan ha for naturmiljøet, skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet.» Dette krever kunnskap.

Bergen Elveforum mener føre-var-prinsippet må tillegges vekt og stiller her spørsmål om det naturfaglige kunnskapsgrunnlaget for nedtappingen er tilstrekkelig. Etter MD sin veileder M-1941 (sitert i Multiconsult-rapporten) skal konsekvenser vurderes for alle delområder. Selve innsjøen er ikke engang definert som et delområde i rapporten, og konsekvenser for denne ikke vurdert. Er det gjort en separat rapport/utredning for vannmiljøet?

Redusert vannvolum og økt oppholdstid på vannet kan utgjøre en reell fare for fiskedød, med røya som den mest utsatte arten. Slike forhold må vurderes. Nedtapping kan også bety slutten for edelkrepsen, som mister det litorale habitatet og må trekke ned til dypere områder der det bare er sediment/mudder.

Vi stiller her og spørsmål ved kunnskapsgrunnlaget når det gjelder vannplanter og invertebrater?

NEDTAPPING AV STORAVATN

Storavatnet er et av Bergens mest populære fiskevann.

Det er ikke uvanlig å treffe på 10-15 forskjellig fiskere her per dag. Fiskerforbundet (NJFF) og foreninger som (BS) har hatt en rekke aktiviteter her, inkludert TAM-prosjekter og fiskedager og vannet er fremhevet i fiskeguiden og på kommunens infotavler samt omtalt i media:

[Kortreist fangst - Barn i Byen](#)

[Fiskeguide for Bergensvannene — Bergen Sportsfiskere](#)

<https://www.bergenssportsfiskere.no/nyhet/fiskelykke-p-krohnegrden>

Det er tatt ørret på over 3 kg i vannet og det finnes også en fiskbar røyebestand noe som ikke minst isfiskere setter stor pris på.

Ellers er det stingsild i vannet og det er observert ål (status VU på rødliste) i vannet.

Det er svært sannsynlig at det var en naturlig vandringsbarriere ved dam Storavatnet som sperret for innvandring av sjøaure.

Ål kan derimot vandre på fuktig land og mose og kan derfor fortsatt komme opp, selv om store vandringsbevegelser er lite sannsynlig grunnet en rekke kunstige vandringshindre nedstrøms.

I denne sammenheng blir det ikke sett som faglig forsvarlig å sette verdi på fisk til «noe»? Den bør settes til «middels» slik som under landskap.

I anleggsfasen er det en rekke kritiske forhold som enda ikke er vurdert i rapporten:

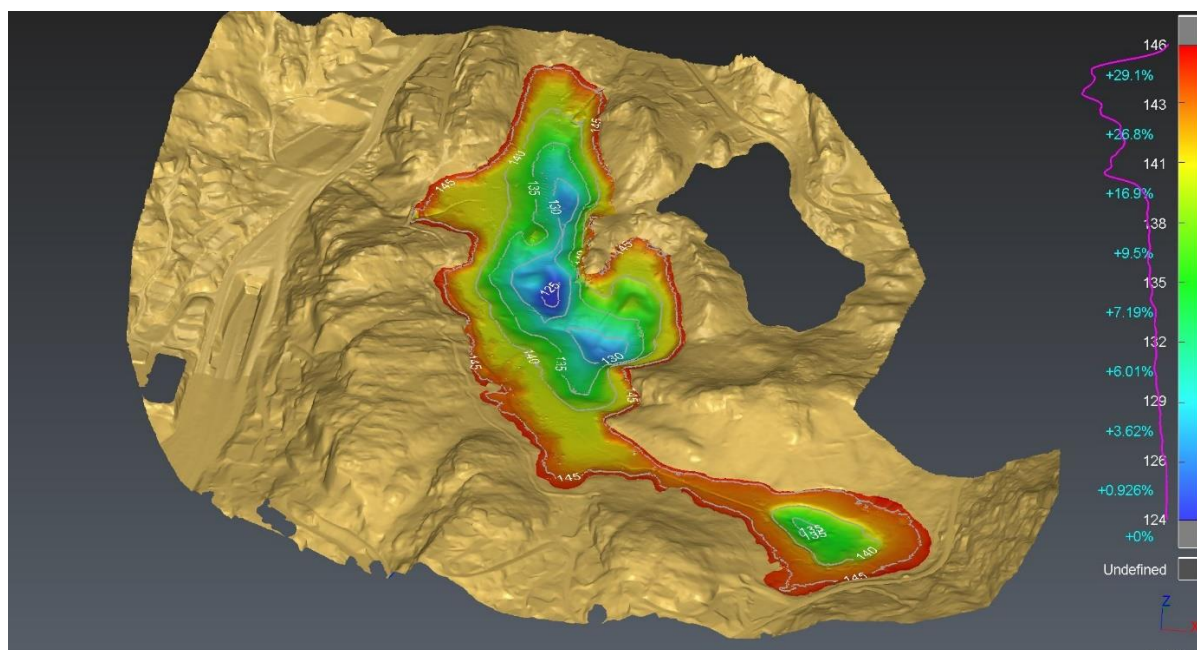
FN har utropt 2021-2030 til dekadene for økologisk restaurering. Vannforskriften og naturmangfold loven krever økologisk forbedring.

Basert på dette stiller vi en rekke spørsmål til om en nedleggelse er vurdert ut ifra hensynet til fisk, biologisk mangfold og friluftsliv.

RISIKO

Ved senkning med 7 m vil det resterende vannet være grunnere.

Det reduserte vannvolum vil ha risiko for større oppvarming samt forurensing av mobiliserte organiske bunnmasser, noe som i summen vil kunne føre til oksygenstort. Dette er særlig relevant for røye, men også ørret og edelkreps. Ål tåler det mest sannsynlig, men vil være utsatt dersom det skjer en massiv og akutt fiskedød.

De blå og grønne feltene i 3D modellen angir vannvolumet og vannflater under ned tappingen i anleggsfasen.

TILTAK

Derfor bør følgende forbedringer gjennomføres for å minimere negative effekter på fisk:

- Vi anbefaler sterkt at det gjennomføres en biologisk kartlegging i Storavatnet i god tid før tappingen tar til. Dette både med tanke på bestandskartlegging og planlegging av tiltak, men også for oppfølging av tiltak og bestandskartlegging mm over tid.
- Senkningsperioden bør i størst mulig grad legges til den kalde årstiden for å unngå for sterk oppvarming og risiko for oksygenstort. Utsettes tiltakets kjernetid fra 1. april - 31. desember til 1. september-31. mai vil den meste ekstreme senkningen ikke ligge i sommermånedene. Dette reduserer risiko for oksygenstort og reduserer ulemper for badelivet om sommeren selv om det ikke fjerner ulempene helt.
- Minimum vannstand på 140 moh. må sikres med tiltak for å unngå større senkning enn det. (tappeløsning og tilsig må sikres)
- Dette bør planlegges for redusere risiko for akutt død av fisk og kreps inkludert rødlisteartene ål og eldekrepser ved lange varme tørre perioder som i 2021.

- Selv om vannet senkes sakte må det regnes med organisk belastning fra bunnslammet samt ytterligere tilførsel av biologisk materiale som løv mm, og økt biomasse ved at sedimenter fra det tørrelagte arealet vaskes ut i det lille gjenstående vannvolumet. Stenges friskvannstilløp og uttynning av forurensing helt må det regnes med høy risiko for oksygensvikt, dårlig vannkvalitet og sjenerende lukt. Særlig ved akutt fiskedød. Det er lett å unngå, men det er svært uheldig dersom dette skulle oppstå, ikke minst for tiltakshaver.
- Det er en del bunn i vannet og det bør samles inn når man først har mulighet og vannet er senket.
- De biologiske forholdene i de to resterende innsjøene bør overvåkes med vanntemperatur og oksygenlogger, samt oppfølging om det er fiskedød. Det kan gjerne gjøres sammen med Elveforum, skoler og naboer til Storavatnet.
- Det bør tas høyde for tiltak for å kompensere for negative effekter. Viktig at en følger opp med tiltak i de aktuelle gytebekker med utlegging av gytegrus i innsjøen for røye og i bekkene for aure under nedtappingen, samt følger opp utsetting av aure og røye dersom det er behov (i tilfelle fiskedød eller rekrutteringssvikt).

Området ved Storavatnet er svært viktig for friluftsliv og det er derfor svært viktig at en på forhånd begynner å planlegge tiltak for alternativ ferdsel i den perioden vannet tappes ned. Det samme gjelder for fiske. Dette bør gjøres i aktivt samarbeid med Bergen Turlag, Bergen Elveforum NJFF og lokalmiljøet.

MVH

Terje Aarsand

Leder Bergen Elveforum

Kopi: Statsforvalter Vestland

Vestland Fylkeskommune

NVE

Byutviklingsbyråden Bergen Kommune

Miljødirektoratet